

Observatoriul este de două ori în săptămână, miercuri și sâmbătă.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 an întreg 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., două la casa cu 1 fl. mai mult pe an; — trimis cu poșta în laintrul monarhiei pe 1 an întreg 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinătate pe 1 an 10 fl. sau 22 franci, pe 6 luni 5 fl. sau 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIUL

Diariu politic, national-economic și literar.

Orice inserate,

se platesc pe serie sau linia, cu litere meritate garmondu, la primă publicare câte 7 cr., la a doua și a treia câte 6 cr. v. a. și peste aceea 30 cr. de timbru la tesaurul public.

Prenumeratiunile se pot face în modulu celui mai ușor prin assemnatiunile poștei statului, adresate de a dreptul la Redacțiunea Diariului Observatoriului în Sibiu.

Nr. 34.

Sibiu, 28/10 Maiu 1879.

Anul II.

Revista politica.

Sibiu, 9 Maiu st. n. 1879.

Ministrul sfarimatoru de nationalitati d. Tisza, impreuna cu colegulu seu dela culte și instructiune publica potu fi multumiti cu rezultatulu finalu pe care l'au avutu campani'a loru întreprinsa în contra nationalitatiloru nemagiare. Proiectulu pentru magiarisarea școliloru confessionale-nationale dupa o desbatere infocata de optu zile a fostu primitu cu o majoritate colosala.

Optu zile a duratu lupt'a braviloru deputati ai nationalitatiloru inplate în contra acelu proiectu de lege, care precum a disu Dr. M. Polit, nu este alta, decâtu o cestiune de forta, prin care minoritatea magiara voiesce se si asigure supremati'a asupra preponderantei majoritati a nationalitatiloru nemagiare. Siovinismulu magiaru a invinsu în camer'a deputatiloru, elu va învinge și în cas'a magnatiloru și apoi fara indoiala acelu proiectu va deveni lege, dupa ce va primi și sanctiunea monarhului și asia Europ'a civilisata va asista la unu spectacolu, în care puterea brutala, urmandu mactime cunoscute ca: „puterea primedia dreptulu“ isi va serba saturnaliele sale, pe cari istori'a nepartinitore va trebui se le numesca cu adeveratulu loru atributu, pe care noua nu ne este permisu nici a ilu esprimă decâtu nu voimu se cademu victima §§. 65, 300 și 302 din codicele penalu în vigore.

Nu totudeuna celu invinsu este inse și celu mai slabu. Acestu adeveru ni'lu confirma chiar' situatiunea întregi monarhiei și în specialu aceea a celoru doue popora, care în puterea pactului dualisticu au ajunsu a fi dictatorii arbitrari și discretionari ai nationalitatiloru tranșite la parete.

Asemenea lui Marius care plangea pe ruinele Cartaginei nefericit'a sorte a Romei, isi plangu și nemtii austriaci pe catele comise în decursulu domniei lor absolute și esclusive. Astadi, ei s'au convinsu ca prin politic'a urmata până acuma fatia cu celelalte nationalitati s'au isolatu și s'au slabitu atât de tare, în câtu nu mai sunt în stare a purta nici greutatea și nici responsabilitatea dictaturei lor. Ei s'au decisu deci a se înpacă cu boemii, pentru că în aliantia cu ei se restorne fatal'a suprematie a magiariloru, cari astadi sunt copii restatiati ai monarhiei.

Nu potemu sci decâtu aceea înpacare între nemti și boemi va fi sincera și durabila. O dorimu inșă din sufletu, pentru ca dela ea depinde sorte și viitorulu monarhiei, precum și a poporaloru din care se compune. Intalnirile și negociatiunile de înpacare ce au avutu locu în Vien'a, sub auspiciile ministrului austriacu Taaffe, între Dr. Herbst și Dr. Rieger, acesti capi și conducători recunoscuti ai celoru doue popora ce s'au combatutu până acuma, ne îndreptatescu a speră ca ele voru avea rezultatulu doritu.

Genialulu amicu alu comitelu Andrassy principele cancelariu dela Berlinu, care prin revolutiunea inaugurata pe terenulu economicu, prin reactionarele sale proiecte de legi finantiare și vamale tinde a ruina și a eschide din Prusso-Germani'a în prim'a linie productele agriculturii, industriei și ale manufacturii austro-unguresci, va contribui credemu și din parte si a înlesni înpacarea germano-boemă. Dece principele Bismark în aliantia cu partid'a feudala și ultramontana va învinge opositiunea national-liberala a progresistiloru și a liberiloru-schimbisti din parlamentulu germanu, atunci ecșportulu comercialu alu monarhiei austro-ungare spre fruntariile pruso-germane va fi imposibile, pentru ca acelea voru fi închise hermetice prin enormele tarife vamale pe care voiesce se le introduca dictatorulu principe-cancelariu.

Este se vede sorte comitelu de Andrassy, că tocmai cei mai buni amici ai sei, se i faca servitiile și se i dea consiliile cele mai rele, că și candu ei ar fi acea putere fatala, despre care Mefistofele în Faustulu lui Goethe dice: ca voindu binele face reulu.

Asia acuma dupa ce se întielescu cu tramisulu russescu comitele Siuvalof, despre cestiunile înca pendente și ardiende ale Orientulu, celalaltu bunu amicu alu seu dela St. Petersburg, principele Gortciacof tramise pe generalulu Obrutciuf cu misiune speciala la Constantinopole, pentru că se ofere Turciei aliantia și amicitia Rusiei și se faca Sultanulu din partea Tiarulu unu prezentu de 20 milioane ruble, pe care Turci'a era datore se le platésca pentru întretinerea prisionieriloru turcesci în decursulu resbelulu.

Dece potemu dá credimentu sciriloru din urma, apoi Sultanulu a primitu propunerile și frumosulu prezentu russescu și au declarat, ca renuntia la dreptulu seu de a ocupă cu forta armata pasurile din Balcani, — unu dreptu dela acariu mantinere depinde sorte tractatulu dela Berlinu.

Ocupatiunea micșta a Rumeliei orientale, care a fostu o idee de predilectiune a cabinetulu austro-ungaru, au avutu sorte unei efemeride diplomatice. Astadi nu mai vorbeste niminea despre ea și chiar' diarele oficiose ale comitelu Andrassy, care se infierbentaseră atatu de multu pentru acea idee, trecera peste ea la ordinea dilei.

Retragerea trupelor russesci din Bulgari'a s'au amanatu cu învoirea Europei până la 3 Aug. a. c. Într'aceea hazardulu, care până acum s'au aratatu foarte favorabilu pentru Rusi'a, va îngriji că până la terminulu ficsatu se obvina vre unu incidentu, pe bas'a caruia guvernulu russescu se pota érasu declară că și acuma: ca evacuarea Bulgariiei este o imposibilitate fisica.

Esternarea și sugrumarea nihilistiloru din Rusi'a se pare a nu fi unu lucru asia de usioru precum și 'lu închipuescu cercurile gubernamentale din St. Petersburg. Cu catu mesurile celoru patru dictatori, numiti generalu-gubernori sunt mai draconice, cu atatu și resistentia nihilistiloru devine mai cerbicosa și mai infuriata. Despre Tiarulu russescu se dice, ca ar fi indispu și foarte desgustatu și ca ar fi aplecatu se renuntie la domnia în favorulu fiului seu.

Transilvania.

— Sibiu. — (Dela sinodulu archidieceșanu.) În ședinti'a VI a sinodulu deputatulu Anania Trombitasiu face urmatoarea interpelatiune:

„Dupa cum este în generalu cunoscutu, provincia metropolitană gr.-or. romana, a tinutu în toamna anulu trecutulu congresulu seu ordinaru nationalu bisericescu și a adusu în această concludere de prea mare inportantia referitoare la organizarea administrativa a archidieceșei. Întraba dar:

a) Înpartasitu-s'au aceste concludere pe calea sa veneratulu consistoriu archidieceșanu? și decâtu dá

b) Are elu de cugetu a le asterne sinodulu înca în sesiunea presenta, pentru luarea spre cunoscintia, promulgare și eventuala ulterioara pertractare.

Presidiulu respunde cumca organele metropolitane nu a înpartasitu consistoriulu archidieceșanu până acum actele și hotaririle congresulu și pentru această consistoriulu archidieceșanu nu potu fi trasu la răspundere pentru neducerea în deplinire a acelor concludere.

Interpelantulu nu se afla pe deplinu multumitu cu respunsulu și si rezerva dreptulu, a si face la loculu și timpulu seu propunerile sale în această privintia.

Comisiunea petitionara raportedia prin raportorulu seu Abs. Todea despre mai multe petitiuni, cari se transpunu consistoriulu spre a le resolvî în sfer'a sa de activitate.

Dep. P. Cosma raportedia despre raportulu comisiunei esmise în anulu trecutulu sub Nr. 79 sinod. 1878, pentru convocarea congresulu și a consistoriulu metropolitanu, despre activitatea sa împreuna cu unu particulariu de spese alu membrulu acelei comisiuni A. Trombitasiu.

Raportorulu P. Cosma arata, ca acea comisiune ar fi trecutulu în câtu-va preste competentia sa și ca spre a si împlini lucrarile sale, nu ar fi avutu de lipsa a petrece atâtu timpu în Sibiu, de altcum propune a se luă raportulu acelei comisiuni spre sciintia, ér' particulariulu dep. Trombitasiu a se transpune comisiunei finantiare.

Se primesce.

În ședinti'a VII a fostu la ordinea dilei Raportulu comisiunei școlare asupra raportulu anualu alu Consistoriulu archidieceșanu că senatu școlasticu.

Avendu în vedere momentuositatea obiectulu la care se referu raportulu, ne credemu datoru a i face și noi locu în colonele acestui diariu, asia precum ilu aflamu publicatu în „Teleg. romanu“, esprimandune cu această ocaziune dorintia, ca ar fi bine că pe viitoriu raportele tiparite se se înpartiesca celu pucinu cu doua, trei zile mai înainte de a se pune la ordinea dilei, pentru că deputatii se aiba tempu a le studiă cu tota serioșitatea receruta, ceea ce ar contribui foarte multu la scurtarea desbateriloru, de órece deputatii ar fi pusi în positiune a se întielege de timpuriu asupra propuneriloru ce ar fi de a se face și n'ar fi avisati numai la raporturile diferiteloru comisiuni.

Tecstulu raportulu despre care ne fă vorb'a este urmatoriulu:

Venerabilu sinodu archidieceșanu!

Consistoriulu archidieceșanu că senatu școlasticu vine cu tota onorea a presentă raportulu seu în cele ce privesce activitatea sa pentru anulu proesimulu trecutulu. A-ume:

I. Vomu aretă cum acestu consistoriu a ecșcutatu concludimile sinodulu din anulu trecutulu.

II. Vomu dá o aretare statistica în câtu se potu de succinta despre starea școliloru nostre confessionale.

III. Vomu luă alte dispositiuni și acte relative la interesulu sustinerii și înfloririi școliloru de sub superinspectiunea acestui consistoriu.

I.

1. În privintia concludulu de sub Nr. 87 alu sinodulu din anulu trecutulu, luatulu asupra propunerii deputatulu B. Baiulescu pentru înbarbatarea tinerimei de a se aplică la meserii și pentru înfiintarea unei școle de meserii în archidieceșă, consistoriulu a invitatulu mai antaiu pre dl. propunetoru că se presente unu proiectu în privintia punerii în practica a propunerii sale. Dl. Baiulescu a coresponșu acestei înșarcinari. Proiectulu înaintatu de d-sa s'a datu unei comisiuni numita din partea consistoriulu în persoanele d-loru: Nicolau Cristea și Dimitriu Cosma spre a studiă acelu proiectu și a'lu subterne consistoriulu. Raportulu și parerea acestei comisiuni se alatura aci. (Nr. 74 ex 1879).

2. În privintia concludimii sinodulu archidieceșanu de sub Nr. 140 și 145 din anulu 1877 cu respectulu la datele statistice, consistoriulu archidieceșanu s'a adresatu consistoriiloru din Aradu și Caransebiu de o parte, ér' de alta a înșarcinatulu pre toti protopopii și administratorii protopopesci din archidieceșă spre a înaintă și respective a subterne datele statistice, conformu concludulu mai susu memoratu.

Din partea consistoriiloru eparchiale aceste date statistice n'au urmatu înca. Suntemu înșă pe deplinu convinsi, ca acele date statistice constanduse în șinódele ce acele eparchii tinu chiaru de odata cu ședintiele sinodulu nostru archidieceșanu, ni le voru comunică, precum va avé și acestu consistoriu de ale comunică datele statistice din archidieceșă a nostra.

Protopopii și administratorii protopopesci au subternutu datele statistice din cari se va presentă Venerabilulu sinodu unu Conspectu generalu câtu se potu mai esactu.

3. În privintia concludulu sinodulu din anulu trecutulu Nr. 44, pentru visitarea școliloru s'a datu ordinu protopopiloru și administratoriloru protopo-

pesce a urmă în tocma și protopopii și administratorii bisericesci au corespunsu acestui concludu întru câtu a fostu posibilu.

4. Insarcinarile date de către sinodul din anul trecut sub Nr. 117 despre executarea concludiunilor sinodului din anul 1877 Nrii 120, 126, 143, 148, 152 și altele relative la mai multe cestiuni s'au pus în lucrare precum dovedesce actulu sub Nr. 949.

5. În câtu pentru concludulu luat de sinodul din anul trecut în privința unui proiectu pentru inspectiunea școlilor din arhidieceasa, consistoriulu arhidieceșanu a numitu o comisiune cu insarcinarea, de-a elabora acelu proiectu.

Acestu proiectu se va prezenta venerabilulu sinodu înca în cursulu acestei sesiuni.

6. În privința concludulu sinodului din anul trecut Nr. 119 pentru infintierea de instructiune practica de meserii în seminariulu arhidieceșanu, s'a adresatu corpulu professoralu din acelu institutu spre a'si da opiniunea în privința acésta; acestu corpu professoralu a respunsu, ca acum de odata aceea instructiune practica de meserii în seminariulu Andreianu nu se poate infintiá. Actulu despre acésta se aclude aci sub 2'.

7. În privința concludulu sinodului din anul trecut Nr. 119 pentru infintierea unui institutu pedagogicu de invetiatoresce, consistoriulu arhidieceșanu a numitu o comisiune pentru elaborarea unui proiectu în privința acésta, care comisiune înse, precum arata prin adresa sa 3% până astadi înca nu 'si-a potutu termina lucrarea sa.

8. În privința executarei concludulu sinodului din 1877 Nr. 142 pentru a sustine școle populare împreună cu greco-catholicii în comunele lipsite de midiolóce, consistoriulu arhidieceșanu s'a adresatu la ordinariatele gr.-cath. din Blasiu, Gherla și Lugosiu spre a se pune în întielegere cu consistoriulu nostru arhidieceșanu pentru punerea în practica a §-lui 45 din art. de lege XXXVIII dela a. 1868. Până acum înse mai susu numitele ordinariate nu ne-au datu respunsu.

9. În privința concludulu sinodului din anul trecut Nr. 117 pentru de a se esoperá dela gubernu ajutorarea proportionata a școlilor noastre confessionale romane din sumele ce diet'a pe totu anul votédia pentru instructiunea publica, acestu consistoriu s'a adresatu ministrulu de culte și instructiune publica, de unde înse, până astadi, nici unu respunsu nu sa primitu.

10. Relativu la concludulu sinodului arhidieceșanu din anul 1877 Nr. 148 pentru a se pune în lucrare infintierea de cursuri pedagogice la gimnaziile din Brasiovu și Bradu, consistoriulu a insarcinatu pe d-l. profesorul și membru alu consistoriulu Dr. D. P. Barcianu a face unu proiectu în privința acésta. Se alatura aci 4% raportulu seu prin care arata imposibilitatea de a infintiá de-ocamdata asemenea institute.

(Va urmă.)

Din desbaterile parlamentare în diet'a ungréșca.

Cuventarea, deputatulu N. Streyoiu tinuta în ședința dietale din 30 Aprilie 1879 asupra proiectulu de lege pentru introducerea limbii magiare în școlele elementare confessionale.

Onorata casa! Proiectulu de lege din cestiune, precum și pașii facuti din partea Romanilor în contra acestui proiectu, au facutu atâtea sange reu mai cu sama în diaristica, în câtu este de temutu, ca nu cumva din acésta cauza se devina imposibila ori-ce întielegere între Magiari și Romani. De ore ce dupa convictiunea mea, bun'a întielegere între aceste doué popóre zace în interesulu amendurora, imi permitu a usá de patientia onoratei case, spre a face câte-va observatiuni asupra obiectulu.

Este déjà lucru cunoscutu, ca facédu onoratu dl. ministrulu de culte și instructiune publica aceea declaratiune în acésta casa, ca va prezenta unu proiectu de lege pentru introducerea limbii magiare în școlele elementare confessionale cá obiectu de invetiamentu obligatu, Romanii, respective episcopatele lor de ambe doué confessiuni dinpreuna cu o deputatiune au recursu la tronulu Maiestatiei Sale regelui, pentru a inpedecá presentarea acelu proiectu.

Nu este mai pucinu cunoscutu și aceea, ca jurnalistic'a magiara s'a folositu de acesti pași ai Romanilor pentru a irita opiniunea publica în contra Romanilor. Unii inputau Romanilor lipsa de patriotismu, alții, ca sunt contrari ai natiunii magiare. Din parte'mi nu potu întielege acésta procedere și acésta iritatiune, fiindu-ca de o parte eu asia știu, ca unulu dintre drepturile cardinale

constitutionale este dreptulu de-a petitió, și ca prin urmăre acei cetățieni, cari pentru ore-si cari afaceri recurgu la ajutoriulu regelui constitutionalu, nu potu comite crima în contra constitutiunii, pe de alta parte cuprinsulu respectivelor petitiuni nu legitímédia o asemenea iritatiune. Cele doué adrese asternute din partea Romanilor la înaltulu tron, sum siguru, ca nu cuntu nici o iota, din care s'ar poté deduce, cumca Romanii sunt contrari natiunii și limbii magiare.

Nu în contra invetiarii limbii magiare s'au declarat Romanii, ci în contra modulu, cu care se proiectédia executarea acestuia, și prin care este de temutu, ca se periclitédia cultura nationala a Romanilor. Asia dara caus'a procederei din partea Romanilor nu este de-a se cautá în ore-si care dusmanie îndreptata în contra Magiilor, ci, cu durere trebuie se marturisescu, în neîncrederea reciproca, ce a domnit în trecut și domnesce și astadi între Magiari și Romani.

De candu natiunea magiara a intratu în deplina posesiune a potestatiei constitutionale în Ungari'a, fatia cu Romanii n'au documentatu alta, decâtu numai neîncredere și înca atâtu pe cale legislativa, câtu și pe cale administrativa. Numai neîncrederea poté fi caus'a, ca Magiarii la organizarea și arondarea comitatelor au adusu astfelu de legi, în urmăre carora cele doué milioane și jumătate de Romani din Ungari'a abia potu avea majoritate în representatiunea unui micu comitatu. Mai batetoriu la ochi este înca, ca de si uniunea Transilvaniei cu Ungari'a este astadi faptu complinitu, totși în Transilvani'a se sustine o astfelu de lege electorala, care nici pe de parte nu este asia de liberala ca cea din Ungari'a, și care fiindu îndreptata espresu în contra Romanilor, au avutu și are rezultatulu, ca în Transilvani'a astadi sunt pucine cercuri electorale, în cari alegatorii romani se fia majoritate.

Totu neîncrederea este caus'a și la acea procedere, ca acele legi, cari ar suná în câtu-va în favórea nemagiilor, prin urmăre și a Romanilor, nu numai ca nu se executá esactu, dar' și dacă se executá, acésta se face totdeauna în nefavorulu lor. Abstragédu de la aceea, ca legea despre egal'a îndreptatire a nationalitatiloru din anul 1868 nici în privința usarei de limbii nemagiare, nici în privința denumirei de amployati romani nu se observa, trebuie se constatu cu parere de reu, ca nici chiaru legea despre instructiunea publica nu afla drépta întrebuintiare. Articolulu de lege 38 din anul 1868 în §. 58 dice espresu: „Fie-care adultu se'si aiba instructiune în limb'a materna, în câtu acésta este limb'a usata în comun'a respectiva. În comune amestecate sunt de-a se aplicá astfelu de invetiatori, cari sunt capabili de-a propune în limb'a respectiva.”

Nici acésta dispositiune a legii nu se observa. În școlele infintiate din partea statulu în comune romanesce, se aplica astfelu de invetiatori, cari nu sunt capabili de-a propune în limb'a romana. Pentru cultura cetățienilor romani nu numai, ca nu se face nimica din partea statulu, ci din contra, fiindca unele școle confessionale, sub pretestu ca nu corespundu dispositiuniloru legii, se cassésa fara cá aceste sa fia înlocuite prin alte școle comunale, sau de statu, dupa cum se pretinde de lege. Ast-felu în Ungari'a sunt multe comune, în cari tinerimea nu'si poté castiga instructiunea trebuintiósa. Ba neîncrederea merge asia departe, în catu multi amployati subalterni credu a meritá bine de patria, dacă potu aplicá romaniloru din candu în candu lovituri.

Onorata Casa! Este lucru naturalu, ca neîncrederea nasce neîncredere, și ca prin lovituri nu se nutresce încrederea. Deci nu este nici o mirare, dacă romanii au privitu proiectulu de lege din cestiune cu neîncredere și s'au spaimentatu audindu, ca are a se aduce o lege de unu atare cuprinsu, fiindca prin acésta isi vedeau periclitata esistența școlilor lor confessionale, ba chiaru cultura loru nationala.

Onorata Casa! Este lucru cunoscutu, ca romanii se tinu de acele natiuni, cari au avutu nefericirea de-a remané inapoi în cultura, nu din vin'a propria, ci prin vitregitatea trecutulu. Treidieci de ani sunt, de candu s'a deschisu și romaniloru calea culturei și a înaintarei; de-atunci și pana acum 'si au astrinsu tóte poterile pentru a'si creá școli. Dispunendu de pucine mijlóce 'i-a costatu multa truda și multe jertfe infintierea școlilor lor confessionale, în cari ei vedu paladiulu esistenței și alu fericirei lor, fiindca romanulu numai dela cultura astépta fericirea sa. Sub asemenea înpregiurari nu este nici o mirare, ca tendenti'a de a se introduce limb'a magiara în școlele noastre

confessionale, fara a se lua vr'o consideratiune la înpregiurari esceptionale, la posibilitate, și la ne-possibilitate, și fara a se cere opiniunea autoritatiloru bisericesci competente, cari sunt organele legale ale școlilor confessionale, dicu acésta tendenti'a, a inplutu pe romani cu o justa îngrijire, fiindca în acésta procedere vedeau periculu, nu numai pentru esistența școlilor, dar' chiaru și pentru esistența autonomiei bisericei lor garantata déjà prin lege.

Dacă onoratu domnu ministrulu de culte și instructiune publica în privința introducerii limbii magiare în școlele noastre confessionale ar fi cerutu informatiune dela autoritatile bisericesci competente, siguru 'si-ar fi castigatu convictiunea, ca acésta fara nici o consideratiune și fara esceptiune nu se poté pune în lucrare, fiindca 'si-ar fi castigatu totu-deodata convictiunea, ca sunt multe comune romane bisericesci, cari abia potu solvi pentru invetiatoriu 100 fl. pe anu, ca pentru acestu salariu nu se poté afla invetiatoriu cu calificatiunea de a propune în școle 2 limbi, în fine ca punendu-se în lucrare proiectulu de lege, ce se afla în discussiune, respectivele școle voru trebui se fia închise pentru lips'a de invetiatori.

În asemenea casu cu dreptu cuventu întreba îngrijatulu poporu românesc, ca copii sei, unde 'si voru poté agonisi cunoscintele necesare de limba și religiune?

Abstragédu înse dela cele mai susu dise, nu se poté negá, fiind-ca este lucru naturalu — ca prin introducerea unei alte limbii pre langa limb'a materna în școlele elementare, instructiunea poporulu este înpedecata, fara ca copiii, cari dupa vârsta și starea lor intelectualá potu invetia o limba straina numai în mica mesura, se aiba vre-unu folos dela acésta invetiatura.

Aceste sunt cuvintele pentru cari romanii nu potu accepta proiectulu, din cestiune și nici decum lipsa de patriotismu, sau nu știu ce contrarietate fatia cu natiunea magiara.

Nu jace în interesulu romaniloru de a fi înamici ai magiilor fiind-ca prin situatiunea lor etnografica sunt avisati unii la alții; deci nici tendentiile lor nu potu fi contrarie natiunii magiare. Tendentiile romaniloru sunt de natura culturala, ei nu pretindu alta, decâtu ca în cultura loru nationala se nu fia turburati, aceea înse o pretindu cu tóta resolutiunea.

Onorata casa! Din cele premise urmédia cu consecentiá logica, ca purtarea cea plina de neîncredere urmata de magiari pana acum fatia cu romanii este cu totul neintemeiata, și sub asemenea înpregiurari, imi permitu a atrage atentiunea onoratei case asupra acelei înpregiurari, ca dacă se pune vre-unu pondu pe interesele comune ale magiilor și ale romaniloru, ceea ce atatu în jurnale, catu și în acésta casa la mai multe ocașuni s'a relevatu, apoi pentru acestu casu poté ca ar jace în interesulu statulu și ar fi și timpulu supremu, cá neîncrederea, carea a esistatu pana acum între aceste doué natiuni, se se delature catu mai curendu. Obligamintea de-a pune în lucrare acésta privesce pe natiunea magiara, carea se afla la putere.

Incercati de a areta încredere romaniloru, tindeti-le mana de amicu și dovediti amiciti'a prin fapte, și ve veti convinge, ca neîncrederea dispáre îndata și ca romanii, cari au pucini amici și multi înamici, voru stringe cu încredere man'a amiculu și voru pastrá cu credința amiciti'a la bine și la reu. Pana nu se va întempla acésta, se nu fiti pregatiti la alta din partea romaniloru dupa cele premerse de pana acum, de catu numai la neîncredere.

Onorata casa! N'asiu tineá, ca votulu meu în privința proiectulu de fatia este destulu de motivatu, dacă nu l'asiu relevá și din punctu de vedere de statu.

Se nasce întrebarea, dacă proiectulu de lege din cestiune cu privire la interesele de statu este folositoriu și dacă elu duce la scopu?

Dupa câtu se vede din motivarea acestui pioiectu, limb'a magiara are se fia introdusa în școlele elementare cu acelu scopu, pentru cá prin invetiarea acestei limbii se progreseze bun'a întielegere între deosebitele nationalitati ale Ungariei. Din parte'mi acestu proiectu de lege nu'lu affu aptu pentru a duce la scopu.

Copiii în școlele elementare potu invetia limb'a magiara în mesura mica și acei copii nemagiari, cari nu frecuentéza școle mai înalte, pucina invetiatura a acestei limbii castigate cu multa greutate, o uita în scurtu timpu, fiind-ca în cele mai multe casuri nu au ocașune de-a se folosi de acésta limba.

Astfelu pe candu pe de-o parte copiii nu au nici unu folos de invetiatura limbii magiare, pe de alta parte pierdiendu vremea cu invetiarea

acestei limbi, sunt împiedecați de-a'și castiga cu-noscintele elementare necesare in limb'a materna. Me referu in privinta' a acesta la fosta granitia militara, unde regimulu militariu introdusesse cu forti'a limb'a germana in scolele elementare. Ce succesu a avutu acesta procedere in decursulu unui secolu? Acela, ca in fie-care comuna 2—3 omeni sciu a vorbi reu germanesce, pe candu mass'a poporulu cu privire la cultura a remasu inapoi.

Din cele premise se pote vede, ca si succesulu acestui proiectu de lege se pote dice celu pucinu, ca este problematicu; eu inse sum de parere, ca chiar' in interesulu statulu nu este ertatu, a face esperimente problematice cu cele mai inalte interese ale omeniei, adeca cu cultur'a poporeloru, si inca cu atatu mai multu suntu de acesta parere, fiind-ca scopulu acestui proiectu de lege nu se pote realisa prin acestu proiectu de lege, ci eschisivu numai prin cultura, fiind-ca dupa esperientele istorice, numai cultur'a e chiamata si capabila de-a nivela diferintiele intre popora.

Deca statulu doresce a'și ajunge scopulu, apoi dee'si silintia de a inainta cultur'a intre poporale Ungariei, si suntu convinsu, ca bun'a intielegere si chiaru estinderea limbei magiare se va realisa ipso facto fara nici o fortiare prin lege, dupa cum acesta s'a intemplat si in alte state, fiindu-ca dupa catu sciu eu, in nici unu statu, — pote afara de Russi'a — n'a castigatu limb'a statulu terenu cu forti'a.

Se nasce intrebarea, de ce se se faca in Ungari'a esceptiune dela acesta regula generala naturala? Spre ce scopu se se inbrace limb'a magiare cu odiulu silei? In fine pentru ce se fia constrinsu poporele nemagiare ale Ungariei a face lucsu cu invetiarea unei limbi straine, inainte de-asi fi castigatu cultur'a elementara? Fiindu-ca invetiarea unei limbi straine, fia chiar' limba statulu! este lucsu pentru acea tinerime, care inca nu 'si-a castigatu cunoscintele elementare.

Nu este deci indoiala, ca prin acestu proiectu de lege ajungerea scopulu propusu nu numai ca nu se promovedia, dar' chiar' este impededata.

Daca inse proiectulu din discussiune ar ave si altu scopu si adeca scopulu de a magiarisa pe nemagiari, apoi acesta dupa parerea mea in diu'a de astadi este cu atatu mai pucinu posibilu, fiindca eu celu pucinu in privinta' a romaniloru potu asigura pe onorat'a casa, ca simtiulu de nationalitate la romani s'a desteptatu intru atata, in catu ei nici odata nu voru jertfi limb'a si nationalitatea loru in favorulu altei natiuni. Dar nici n'ar fi cu scopu a pretinde acesta dela romani, fiindca in acestu casu romanii nu aru fi in stare de a distinge intre amici si inamici, de ore-ce celu mai aprigu contrariu alu romaniloru nu pote pretinde jertfa mai mare dela romani, decatu se abdica de limba si nationalitatea loru.

Onorata casa! Nu remane indoiala, ca natiunea magiara, care dispune de mare maioritate in acesta casa si posedea si carma tiei are poterea de a pune in lucrare acestu proiectu de lege, fia bunu, seu fia reu, imi permitu inse acea observare ca dupa parerile unoru mari barbati de statu, artea de a gubernu, nu consiste in aceea, ca cineva se usese de poterea ce posedea, pe catu numai se pote, ci in aceea, ca acea potere se fia folosita cu moderatiune si intieptiune spre binele statulu, deci nu potu partini acestu proiectu de lege.

„Telegr. romanu.“

Romania.

— Caletori'a M. S. R. Domnitoriului. Luni, 16 Aprile, M. S. R. Domnitoriulu, impreuna cu A. S. R. Principele Mostenitoru alu Suediei si Norvegiei, cu d. ministru de resbelu, d. Siambelanu de Printzsköld, d-nii de Lilienböök si de Krohn, oficiari de ordonantia ai Altetiei Sale Regale, Escelenti'a Sa d. baron de Hadeln, maresialulu Curtii de Waldeck, d-nii generalu Slanicenu si capitanu Vladoianu, atasiati pe langa Alteti'a Sa Regala, d. marsialu alu Curtiei domnesce si d. colonelu Grecenu, adjutantu domnescu, au pornitu cu unu trenu specialu, la orele 9 demineta, spre a face o excursiune in Romani'a de peste Milcovu. La gar'a Tirgoviste, P. S. Mitropolitulu primatu, d-nii ministrii, d. comandantu alu divisiiei a 2-a teritoriala cu d-nii oficiari superiori, siefi de corpuri si unu mare numeru de persoane notabile venisera spre a asista la plecarea Altetieloru Loru Regale. Trenulu domnescu a pornitu la ora ficata si, trecendu prin Ploiesti, fara a se opri, a ajunsu la Buzeu la orele 12 si 30 minute. P. S. S. Episcopulu de Buzeu, d. prefectu alu judetiului cu autoritatile civile si militare, primariulu orasiului cu comandantulu si oficiarii gardei nationale si unu numerosu publicu au salutatu cu entusiasm sosirea Altetieloru Loru Regale. Dupa ce au convorbitu catu-va timpu cu persoanele presente in salonulu garei, Augustii calatori, multiamindu de primirea ce Li s'a facutu, si-au urmatu calea spre Braila, unde au ajunsu la orele 2 si jumetate, mergendu dreptu la portu. D. prefectu alu judetiului si d. generalu Zefcari,

comandantulu divisiiei a 3-a teritoriala, d. primariu alu orasiului, autoritatile locale, corpulu oficiarilor armatei permanente teritoriale si ai gardei cetatienesce, si unu mare numeru de cetatieni asteptau pe Altetiele Loru Regale la locul de imbarcare alu vaporelor. Domnitorulu si principele mostenitoru S'au urcatu aici pe vaporulu „Austri'a“, pe care 'lu acceptau d. inspec-toru generalu alu companiei austriace de navigatiune pe Dunare si totu equipagiulu in mare tinuta, si S'au indreptatu spre Galati, insociti de d-nii prefecti de Braila si de Covurluiu, de d. generalu Zefcari, de domnulu consulu alu Suediei si Norvegiei la Galati si de mai multi notabili din Braila. La apropierea vaporulu care conducea pe Altetiele Loru Regale, doue vapore pave-sate, pe care se aflau cei mai de frunte comercianti din orasiu, cu musica, au esitu inaintea inaltimiloru Loru, intempanandu-le cu aclamatiuni caldurese si incoscindu-le pana la punctulu de desbarcare. Pe inaltimile Galatiului o baterie a artileriei teritoriale a Galatiului, a salutatu prin salve trecerea vaporulu si a trasu in intervale pana la sosirea Domnitoriului; vaporele austriace au trasu si ele salve si numerocele corabii si vase ce se aflau in portu erau frumosu inpodobite cu steguri si bandiere, cu equipagiulu pe catarturi, si dedeau celu mai placutu aspectu marelui portu alu Romaniei. Pe piati'a portulu si pe chieiu tota poporatiunea Galatiului era in peciore, in haine de serbatore, salutandu cu nersfarsite urari sosirea iubitului Suveranu si a Augustulu Sei ospe si veru. La desbarcare, primariulu orasiului cu intregulu consiliu comunalu si consiliulu judetienu, tote autoritatile civile si militare au primitu pe Alteti'a Sa Regala, si d. primariu a rostitu unu discursu de buna venire, oferindu Domnitorulu o forte frumoasa cununa de lauri si de stejaru cu inscriptiunea: „Marelui Capitanu.“ Inaltimea Saa a respunsu multiamindu de frumos'a si calduros'a primire ce au intempanatu in Galati; urcandu-se in trasura Principele, Mostenitoriulu Suediei si Norvegiei, au mersu si la biseric'a catedrala, unde a fostu primitu de P. S. S. episcopulu Dunarii-de-Josu, in capulu clerulu eparchiotu. Dupa ce au asistatu la Te-Deum, Alteti'a Sa Regala a mersu la splendid'a locuinta, in stilu florentinu, a d-lui Lambrinidi, unde Li se pregatise locuinta si unde au fostu primiti de stapanulu casei, cumnat'a d-sale cu unu frumosu buchetu de flori. Aci a urmatu prezentarea autoritatoru administrative si judecatoresce, a clerulu, a corpulu profesoralu, a oficiarilor armatei si gardei nationale. La orele 6 ser'a Domnitorulu a primitu corpulu consulariu, si la orele 8 a intrunitu la prandiu pe P. S. S. Episcopulu, pe d. G. Rasicanu, prefectulu judetiului, d. generalu Zefcari, d. consulu alu Suediei si Norvegiei, primariulu orasiului si mai multe persoane oficiale si notabile din orasiu. La orele 8 si jum, a urmatu retragerea cu parada si o ovatiune imposanta cu facile din partea cetatieniloru Galatieni inaintea locuintiei Altetiei Sale Regale, care a esitu pe terasa si a multiamitu publiculu de acolo. Inaltimea Sa si Mostenitorulu Suediei si Norvegiei au mersu la Teatru, unde s'au datu o reprezentatie de gala, si publiculu L-a primitu in peciore pe totu timpulu catu s'a cantatu imnulu nationalu. Orasiulu era splendidu iluminatu si lumea se indesa pe strade aclamandu pe Mariile Loru Regale. A dou'a di, Marti, la orele 8 demineta, Alteti'a Sa regala a mersu de a visitatu mor'a de vaporu a d-lui Lambrinidi, si la orele 9 au plecatu in trenu specialu din Galati spre Iasi, recondusi pana le gara de autoritati si de o multime de lume. M. S. R. Domnitorulu a insarcinatu pe d-lu prefectu de Covurluiu si pe d-lu primariu alu orasiului Galati, ca se multumesca la toti cetatienii de bun'a primire, de care Mariile Loru Regale au remasu adancu miscati.

„Monitoriulu.“

Italia.

— (Manifestulu lui Garibaldi.) Amu anuntiatu, ca inainte de-a pleca la Albano, Garibaldi a datu unu manifestu catre Italiani. O depesia a Agentiei Havas ne-a comunicatu ca gubernulu italianu a opritu afisiarea acelu manifestu pe zidurile Romei, precum si ale celorlalte orasie din Itali'a.

Eca, dupa diariile italiene, sosite astadi, teostulu acelu manifestu:

Italiani,

„Lig'a democratiei s'a formatu!

„Me bucuru ca acestu faptu insemnatu, multu timpu doritu si studiatu, si pana acum fara folosu incercatu, s'a indeplinitu supt ochii mei, la 21 Aprile.

„Distinsi patrioti din tote clasele, talente nobile — onorea tierii nostre — care s'au ilustratu in pregatirea si indeplinirea unitatii natiunii italiene dela 1821 incoce, lupta in campulu democratiei, unde lupta si tinerimea generosa.

„Si, candu democratia va reusi a respandi influinta sa, prin agitatiunea ce va face pentru revindicarea exercitiului efectivu alu suveranitatii nationale, pentru a indulci vieti'a desmostenitoru de avere, pentru justitia sociala, pentru neviolarea libertatii, va vede intrandu in rendurile ei o multime de cetatieni insemnati, care asista fara incredere in gubernulu minoritatoru, care s'au succesu in timpu de doue-dieci de ani.

„Astadi, in sfirsitu, democratia e o potere de prima ordine intre poterile ce constituiescu natiunea; e o potere de care acele minoritati — cu voia, fara voia — trebuie se tie sema. Diferitele ei nuantie (republicani, democrati, garibaldiani) s'au intrunitu si s'au intaritu intr'o ordine de idei si de scopuri comune, si s'au invoitu de-a adopta aceesi metoda de apostolat, si aceleasi midiloce de agitatiune, deschise si sincere si in cerculu legiloru — de unde decurge poterea loru — si au intemeiatu Lig'a democratiei.

(Urmédia numele membriloru comitetului si ale membriloru comisiunii esecutive care-si are resiedinti'a la Rom'a.)

„Congresulu dela 21 Aprile n'a celebratu numai

o liga politica, ci a inprasciatu neintielegerele si a renoitu strinse amicitii.

„Fia-care nuantia a democratiei 'si pastrédia individualitatea in desvoltarea si propagarea doctrineloru sale si fia-care e stapana pe initiativ'a sa, fia-care e respundetore pentru faptele sale. Cu tote acestea, sunt sicuru ca tote, animate de unu inaltu simtimentu de iubire de patria si conduse de aceea intieptiune cetatienesca, pe care chiaru strainii o recunoscu Italianiloru, au se unesca lucrarea loru particulara si speciala cu oper'a generala a comitetulu Ligei.

Si, de ore-ce Lig'a democratiei s'a legatu a circumscrie oper'a sa in marginile dreptulu si a se folosi numai de midiloce paciute, aceia, cari gubernédia Itali'a se scie bine ca, deca dreptulu de a lucra ast-felu va fi constatat, impededatu seu silnicitu, in ori-ce modu ar fi, atunci, in fati'a natiunii si a istoriei, numai asupra loru va cade respunderea intréga, in casulu candu Lig'a democratiei, spre a apera seu spre a cuceri acestu dreptu, avendu consciinta de a se afla in stare de legitima aperare, ar recurge la alte midiloce de catu acelea ce si-a propusu a intrebuintia.“

Rom'a 26 Aprile 1879.

„Romanulu“

G. Garibaldi.

Sciri diverse.

— (Escelenti'a Sa Mitropolitulu Mironu Romanulu) a plecatu cu trenulu de Joi ser'a la B. Pesta, pentru-ca se ia parte la desbaterea proiectulu de magiarisare in camer'a magnatoru. Speram ca si ceilalti prelati ai nostri se voru afla la postulu loru.

— (Multiumita publica. P. T. Domni actionari ai institutulu de creditu si economii „Albin'a“ intr'uniti in adunarea generala in anulu acesta au binevoitu a destina sum'a de fl. 100 pe sem'a „Reuniunei de cantari in Sibiiu.“ Dreptu aceea, subscrisulu comitetu se simte indatoratu a esprima amintitoru P. T. Domni si Onorabilei Directiune a institutulu „Albin'a“ cea mai adanca multiumita pentru acestu marinosu si considerabilu daru facutu Reuniunei nostre, care tocmai acum are a se lupta cu greutatile inceputulu.

Din siedinti'a comitetulu provisoricu alu Reuniunei romane de cantari in Sibiiu tinuta in 4 Maiu 1879.

Dr. Aurelu Brote m. p.
presiedinte.

Demetriu Comsia m. p.
secretariu.

— (Dela 11 Maiu viitoriu) in urm'a nouei ordine a cursuriloru, trenulu va sosi la Sibiiu pe la 5 ore p. m. si va pleca demineta pe la 9 ore.

— (Ratiociniulu comitetulu balulu romanu din Vien'a) Din acelu ratiociniu ce ni se tramise litografatu si care coprinde 20 pagine folio, resulta ca, precum se dice in acelu ratiociniu, s'au incassatu cá niciodata pana acuma, 3303 fl. 73 cr., er' spesele facu 1930 fl. 34 cr. v. a. care suma s'a asiediatu deja in cass'a „Romaniei June“ si formédia acuma averea sa disponibila. Esistentia societatii este deci asigurata pe unu tempu mai lungu.

La acelu venitu frumosu alu balulu romanescu au contribuitu: Transilvani'a cu 528 fl. Ungari'a cu 145 fl. Vien'a cu 2 ++ 65 franci, si 2075 fl. Romani'a cu 10 ruble 522 franci, 257 fl. er' Bucovin'a cu 10 fl.

Erogatiunile au fostu: 1. Sa'la, decoratiunile, tribuna, iluminarea, serviciulu, etc. 289 fl. 01. 2. Ordini de dantiu (pentru dame 116 fl. 10 cr., pentru domni 20 fl. 10 cr.) 136 fl. 20. 3. Orduri si bucheturu de cotilon 42 fl. 61. 4. Buchete pentru Dómele Patronese si flori 94 fl. 40 cr. 5. Insigniele Comitetulu 18 fl. 6. Music'a (Orchestra 120 fl., Douceur 25 fl., Instrumentatia 15 fl.) 160 fl. 7. Maestrii de dantiu 30 fl. 8. Tacs'a la politia 8 fl. 85 cr. 9. Trasarile intrebuintiate la invitari 100 fl. 66 cr. 10. Tipariturile si lithografiile nemtiesce (carti de onore 1700, carti de intrare 300, carti de invitare 1500, couverte 2100, etc.) 186 fl. 50 cr. 11. Tiparituru romanesce (150 apeluri, 1200 invitari, 300 couverte. 56 fl. 95 cr. 12. Spese secretariali (carti de adrese, requisite, etc. 25 fl. 22 cr. 13. Caligrafarea invitariloru pentru Maestatile Loru, pentru membrii familiei Imperiale si pentru notabilitati 63 fl. 14. Porto postulu in Vjen'a 34 fl. 61 cr. in provincia 78 fl. 11. cr.) 112 fl. 72 cr. 15. Comissiuoi, bacsiuri si servitiu 25 fl. 27. 16. Spese extraordinarie 24 fl. Sum'a: 1373 fl. 49 cr.

— (O sinucidere originala.) Se scrie din Komarom, ca unu artileristu de acolo si-a luat vieti'a printr'o puscatura de tunu. Elu a seversitu acestu actu catra 10 ore sera, si spre scopulu acesta a intrebuintiatu unu tunu de calibru micu, care se afla aprópe de sentinele asiediate pe siantiuri. Acestu artileristu a incarcatu tunulu si s'a asiediatu cu pieptulu dinaintea tievii lui, apoi i-a datu focu. Totu corpulu seu a fostu bucatitu, era orasiulu si inpregiurimea a fostu alarmata. Capulu sinucisulu s'a gassitu la o mare distantia. — Motivulu acestui actu desperatu a fostu, ca artileristulu capetase unu arestu de 5 dile pentru o mica gresiela si credea, ca acum nu va mai fi inaintatu la rangulu de sub-locotentu, pentru care era prenotatu.

„Alb. Carp.“

— (Atentatu asupra reginei Victoria). „Gazeta Piemontese“ din Turinu scria: De cate-va zile cerceta regina Victoria satulu Baveno, cu care ocaziune cumpera mai multe lucruri in diferite pravalii. Ea intra si intr'o pravalia de jucarii, a carei proprietar negresitu s'a bucuratu tare de acea onore. Din nenorocire se aflau in drumu o multime de cuthii in disordine; negutiatorulu se grabi a le pune la locurile lor. De odata se resturna o politia, si tote cuthiile cadiura pe capulu reginei si alu insotitorei sale. — „Acesta e unu atentatu intregu,“ striga regina ridenti ca negutiatoru, care era ca inpetritu de spaima. Regina reusi se-lu linistesca, si inca multu timp mai rise de acea intemplare ciudata. Idem.

— (Ce au castigatu Vien'a dela iubileulu imparatescu.) „Extrablatt“ din Vien'a facu socotela, ca cu ocaziunea festivitatu iubileulu Vien'a au castigatu o sumusiora de 10 milioane bani gata. Spre exemplu: Toti croitorii au fostu ocupati preste capu cu facerea de costumuri si de inbracaminte negre. Deputatiuniloru a 76 de Reniuni le trebuescu peste 3,000 de inbracaminte negre, 3,000 palarii (cilindri) si 3,000 perechi de manusi. Celu pucinu o miie dintre aceste se voru fi procuratu de nou si daca socotimu o miie de inbracaminte cu 20 fl., 1000 cilindre cu 5 fl., 2000 par. manusi cu 80 cr., ese sum'a de 34 mii fl. care o au castigatu croitorii, palariarii si manusierii. In costumuri s'au inbracatu vre-o 2,500 persone. Socotindu o parte din costumuri cu 50 fl., o parte cu 70 fl. si a treia parte cu 100 fl. bucat'a, se pune prin aceste erasi sum'a de 183,200 in circulatiune, la cari se potu adaoge cheltuielile stindardelor, inbracamintele gimnasticilor, cantarietelor si ale studentilor cu 300,000. S'au ridicatu cu totulu 112 tribune (pentru spectatori la cortegiulu festivu). In urma acesta au capatatu de lucru 896 meseriasi si 336 lucratori pe mai multe dile. Materialulu cru du costa pentru fia-care tribuna 5000 fl., tote tribunele voru cuprinde 55,000 de locuri de siediutu, cari se vendu cu cate 5 fl. ceea ce face erasi sum'a de 306,000 fl. Din cele 2,000 ferestri si balcone pe unde trece cortegiulu sunt celu pucinu 500 de ferestre si 80 balcone inchiriate. Ferestr'a cu 30 fl., balconulu cu 200 fl., dau erasi o suma de 31,000 fl. Numerulu ospetiloru va fi forte mare. In cele 100 de hoteluri ale Vienei a treia parte a odailoru s'a rezervatu numai in urm'a cereriloru telegrafice. Numerulu ospetiloru streini va cheltui pe di celu pucinu 10 fl. si fia-care va petrece in Vien'a celu pucinu 8 dile, ceea ce va aduce sum'a de 4.200,000 fl. la Vien'a. Afara de acestea tote tipografiele au de lucru cu tiparirea scrieriloru festive, apoi caligrafii s. a. teatrale si tote localurile de petrecere voru fi pline de visitatori, au fostu chiaru si unu balu mascatu. Birjarii abia voru fi de ajunsu spre a duce multele deputatiuni la palatu, restauratiunile birturiloru voru fi indesuite de ospeti si nici unu strainu nu va pleca dela Vien'a, fara a lua cu sine unu suveniru. Vienesi si voru rug'a dar in viitoriu: „dane Dómne pana de tote dilele si celu pucinu cate unu iubileu de acesta pe anu.“ „Sieb. Deutsch. Tgbl.“

— (Bibliografie). Darea de s'ema asupra procesulu politicu de pressa alu lui G. Baritiu, care esi in editiune separata, si comandata de a dreptulu costa numai 25 cr.

Brosiur'a se afla de vendiare in Vien'a la librari'a K. Gräser, Wallfischgasse Nr. 6, era in Cernauti la librari'a H. Pardini, in Bucuresci la librari'a Szöllösy, piati'a Teatrului si in Iassi la dn. profesoru Stef. Emilianu.

Conversatiuni asupra traducerii cartiloru nostre bisericesci.

(Urmare.)

CAPU I.

1. Vers. „In inceput cred Dumneđu cerul si terra.“

Pentru cuventul pentru quare nu puturóm conservá vorba faccere vrënd a înțelege γένεσις intr'o limbă cultă și chrestină, pentru aquellași cuvënt nu putem traduce încăi în primul verset rădecin'a dela quare derivă vorba poet'. Un poet' e un creator de o lume ideale, și prin urmare Dumneđu că ποιητής οὐρανοῦ καὶ γῆς ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων, este creatorul universal, que cred dumneđu, iar nu facu omenesca lumea,

O innovatió anse din quelle mai anevoie de sufferit la urechia română este verb'a terra, mai virtos în frasea aqueasta, unde s'a consacrat sau s'a legiuit verb'a pământ. Când aude Românul ceru, așteptă a audi și pământ, și quāt de strain cată ai păre auzind o dată cerul și terra. Vinu ansē impregiurări, când sau o sciință sau doctrină cată a și creă o terminologie în parte, que în limb'a populară tot d'auna se pare că un gergu (jargon). Aqueast'a se întemplă pentru quō Ratia sau Mintea ia de multe ori pe omu de peptu sau de urechi și îl dă cu nasul de Adevăr, înquāt îl nevoiesce a face și a dice și acceptă queea que pinō aquī nu făcuse și nu dīsesse. O asemenea logică ne forță,

quând este vorba de globul întregu al planetulu nostru în quare se cuprinde și uscatul și ap'a, și tot que cuprinde pinō în centrul lui, a adoptă cu totul altă vorbă de quāt pământ que, ca un pavimēt que este, se pōte cuveni numai uscatulu sau părții aquelleia a globulu pe quare se pōte stă ca pe un pavimēt farō a se confundă. In aquesētă impregiurare, quare altă vorbă să adoptam de quāt aqueea que e recunoscută în tote limbele surori, și quare s'a legiuit în asemenea impregiurări a însmnă planetul nostru; adică vorb'a terra. Aquī în versetul aquesta nu e vorb'a în parte de uscat sau de pământ, ci de globul nostru în genere.

Farō a căde în eterodoxie, putem dă aquī o idee cititorulu despre cum se exprimă în hebreesce, versetul aquesta.

Vorba începutu nu e clară și decisă în hebraesce și de aqueea fu caus'a a mai multor și varii interpelatii. Vorb'a iar ἀρχή în hellenic'a însemnă în adevăr începutu, ansē quare din hellenisti nu scie quō însemnă și principiu, sau queea que dīcem principiu al unei sciințe sau doctrine; însemnă și autoritate, capetenie, putere sau guvern.

Eccē anse traductia pe quāt se pōte mai litterale din hebraesce:

„In începuturi (sau în principii) creară Eloim-cerurile și terr'a.“

Aqueastă expressiō nu differă de versiunea quellor Sēpte deci, de quāt quō singularele sunt în plural.

Multi acusă pe Moysē de aqueasta expressiō de polytheismu. Crestinii din contra îl apperără că pe un prophet' que întrevede Trinitatea divină; Hebreii iară îl apperă că pe un Deist' unitar que se exprimă în stylul que se numesce maiestatea pluralulu.

Tot ansă que ni se pare mai probabil și mai conform cu dogmele chrestine este quō, limb'a hebraică ca tote quelle orientali, să exprimă adesea în plural quā să dea mai multu sublimitate stylulu, și maiestatea cuvenită sujetulu.

Apoi că scriitoru a cătat a se exprimă intr'o limbă și după expressiile contimporanilor sei, quā să pōta fi înțelles. Pe atunci totă lumea nu 'si putea reprezentă că noi Chrestinii, Divinitatea în Bunul și Frumosul ideal, în Verul absolut și într'o condescendință atât de paternă, ci în tot que eră tare și potent, și adesea forte terribil. De aquī furō divinisate tote elementele, toti agentii naturei, tote puterile. Moysē în aqel timpu de idolatriă și de o theocrațiā monstruōsă și terribile nu putu denegă puterile, quōci în adevăr și existeă, ci dīsse, Domnul al Puterilor, a-tot-potentul Dumneđu. Dumneđu Dumneđuilor. Așa tote adunate la unu locu le numi cu o vorbă Eloim. Firesce quō la o creatiō, că la ori-que lucrare este mai antēu necesitatea de putere, de miscare, și aqueea Divinității că creatore prima denumire i se dă de Eloim (Puteri). Mai târziu vin denumiri ca Jehovah, Adnoah, Sabaoth, etc. Pentru cuventul darō al maiestății sujetulu, și pentru quō sujetul Eloim este în plural, pune și verbul în plural *crearo*.

(Va urmă.)

Economi'a nationala.

Creditulu poporalu.

I.

Serviciile, pe cari creditulu le face muncii si institutiuniloru de creditu, stabilite in particularu pentru folosulu lucratoriloru, sunt forte inportante si merita d'a fi semnalate. Desvoltarile ce vomu dă aci, voru face pe cititorii nostri se intielga catu de mare interesu avemu pentru a cunōce bine si lamuritu acēsta cestiune. Cine nu 'si aduce aminte catu de mare sgomotu factu in lume vorb'a „creditulu“ candu cu revolutiunea din 1848? In adunarile ce se faceau pe strade chiaru, că si in reuniunile politice care 'si tineau in acea epoca siedintiele loru s'era, una din ideile care veniau mai desu in discussiune eră acēsta: organizarea labōrei, organizarea creditulu. Mediile care se indicau atunci diferiau forte intre densele. Unii credeau bunu midiloculu că statulu se crediteze pe toti, — ceea ce ar fi fostu posibilu numai deca statulu s'ar fi bucuratu de venituri nemarginite, venituri cu totulu alt-felu de acelea cari esu din inoposite si inprumuturi din pung'a particulariloru, punga care, din nefericire, nu e nesecabile. Creditulu universalu! Acela care ar dă unu asemenea creditu, ar fi sicuru ca s'ar ruină atatu pe elu catu si pe actionarii sei, nu preste cati-va ani ci preste cate-va luni. Alti imaginau combinatiuni ingeniose, d'eri cari stau pe bas'a cea mai fragile, pe chartia, care — cu totu spiritulu din lume, cu tota puterea absoluta de care s'ar bucură cineva — nici odata nu va ajunge se valoresce catu argintulu, seu se 'lu inlocuesca. Se scie ce sorte avura acele banci ale poporulu, acele banci de schimbu cari trebuiau se renoiasca fatia societati. Ele murira, nu cum s'a disu sub imperiulu unoru circumstantie accidentale, d'eri sub cuventulu fundamentalu si decisivu ca numai poteau trai. Nu se pōte fundă cu chartia edificii solide de creditu, cum nu se pōte face cu carti de jocu case locuibile.

In aceste aspiratiuni inse, in aceste incercari, nu gassimu noi ore o invetiatura? Trebuie ore se

ne marginimu a respunde, dandu din capu: ast-felu de proiecte sunt absurde! Unu lucru reesia mai multu din acele esperintie, acela ca poporatiunea laboriōsa simtiea cu putere trebuinti'a unui creditu mai apropiatu de densa, si ca omenii scrutatori, omeni de anima cari compatiescu de cei cu midilōce pucine, cautau ceva prin care se preintempine trebuinti'a de mai susu. Dandu la o parte utopia, repudiandu incercarile chimerice ale caroru cheltueli cadu totu pe spinarea poporulu, se facemu intocmai cum procede cautatorulu de auru, care desparte, spala, curatia aurulu de materiile straine; se luamu din proiectele ce ni se presinta, numai veritatea, pretiosulu metalu, si se damu la o parte cartiulu si amestecatura straina. E'ta ceea ce trebuie se faca amicii claseloru lucratores. Si intradeveru lucrandu continuu, munc'a loru n'a fostu sterile, dupa cum vomu avē ocaziunea se vedemu in cursulu acestui studiu.

Mai antaiu, trebuia se scape de ore cari erori. Atunci se sustinea de multi ca creditulu si bancile ast-felu cum esista pentru industria si comerci, erau institutiuni funeste, — diceau unii, — inutile, — pretindeau altii — pentru clas'a laboriōsa. Care eră adevēru unei asemenea asertiuni? Intr'a devēru, creditulu si bancile, ast-felu cum sunt organizate, vinu in ajutoru numai si numai capitalistiloru. Este inse acēsta o cauza care se ne faca se dicemu ca nu esista nica o legatura intre labōre si capitalu? Se scia de ajunsu ca cu catu capitalulu e mai activu si mai abundinte, cu atatu labōrea gasesce mai multa ocupatiune si e mai remunerata. Inchipuiti-ve ca capitalulu e lipsitu de creditu. Ce se intempla atunci? Intreprinderile stau in locu; labōrea simte forte lovitur'a in modu indirectu; bogatulu devine mai pucinu bogatu, saraculu — nu numai ca nu castiga — daru saraceste si mai multu. Acestea sunt efectele pe cari le numimu crisele de creditu. Ce s'ar intemplă inse deca acestu desastroosu efectu ar deveni permanentu prin absentia continua a acestui creditu atatu de pretiosu?

Se luamu o imagine mai practica pentru a intielege bine cele ce espunemu:

Inchipuiti-ve o cantitate ore-care de carutie la unu carutiasiu, de machine la unu fabricantu. Acolo, ele sunt inproductive. Creditulu le face se trēca la unu muncitoru seu la unu uziniaru; din momentulu candu transmūtarea se face ele devinu fecunde, productive. Invertindu, resturnandu pamentulu in tote sensurile, ilu silesce se 'si dea fructele sale.

Se dicemu d'eri in modu generalu: creditulu pune in miscare si in lucrare capitalulu; ilu face se lucrede si lucratorii de tote speciele profita de acēsta miscare, de acēsta activitate a unui instrumentu, care altmintrelea ar fi pusu in positiune de a remanē mai multu seu mai pucinu neproductivu. (Va urmă.)

La Nr. acesta e alaturatu unu suplementu.

Cursulu monetelor in val. austr.

Vien'a, 8 Maiu.

Galbinii imperat. de auru	fl.	5.55 cr.
Moneta de 20 franci	„	9.37 „
Imperialu rusescu	„	9.58 „
Moneta germana de 100 marce	„	57.75 „
Sovereigns englesi	„	12.— „
Lira turesca	„	10.58 „
Monete austr. de argintu 100 fl.	„	— „

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

4 Maiu.

Obligatiuni rurale din 1864 cu 10%	l.	102.½ b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	„	103. „
Obligatiune de imprumutu dominiale din 1871 cu 8%	„	101.— „
Creditu fonciariu (hipot.) rurale cu 7%	„	94.½ „
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalu cu 7%	„	87.½ „
Imprumutulu municipale nou (alu capit.) din 1875 cu 8%	„	98.¼ „
Fondulu de pensii (per 300 l. a.) cu 10%	„	178.— „
Actiunile caliloru fer. rom. din 1868 cu 5%	„	30.75 „
Actiunile caliloru fer., prioritati din 1868 cu 6%	„	85.50 „
Dacia, Compania de ascur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	„	190.— „
Romania, Compania de ascur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 5%	„	77.— „

UMRATH & COMP. in PRAG'A,

fabricanti de machine agricole (69) 3—20

se recomanda priu specialitatile lor, renumite prin esecutarea loru forte solida, ambletu usioru, productivitate mare si treieratu curatu a

Maschinelor loru de treieratu de mana si cu verteju dela 1 pana la 8 poteri de cai seu boi atatu locomobile catu si stabile. Mai in colo fabricam in marimi diferite si de o constructiune probata:

Giururi pentru bucate, taiatores de paie, mori pentru sdrobitu etc. etc.

Cataloge ilustrate in limbile patriei, se tramitu gratuitu si franco.